Ч. 200 (10.877). Львів пятниця 10. вересня 1926. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Німеччина принята до Ліґи Націй.

Хід засідання. — Промова Мотти. — Сумніви Голяндії, Швеції й Норвегії. — Німеччина принята до Ліґи і Ради. — Приїзд німецьких делегатів.

Женева, 8. вересня 1926.

Президія зборів Ліґи Націй ухвалила поставити на денному порядку пленарного засідання остаткі справи: приняття Німеччини до Ліґи Націй, приняття Німеччини до Ради Ліґи Націй та утворення трьох непостійних місць у Раді.

Зі сторони скандинавських держав сподіються виступлення проти тих останніх внесень, як таких, що вчать справу приступлення Німеччини зі справою реорганізації Ради. Справу реґуляміну виборів перекажуть першій комісії, яка покінчить свої праці мабуть у середу слід. тижня.

Дня 8. вересня попол. на Зборах Ліґи Націй союзний радник Мотта висував внесення у справі приняття Німеччини до Ліґи і в справі признання Німеччині постійного місця в Раді, справу збільшення непостійних місць, а вкінці справу процедури при обсаді непостійних місць. Рівночасно висловив вдоволення з того, що мається приняти Німеччину до Ліґи Націй. Признання тій країні постійного місця в Раді — говорив Мотта — є само собою зрозуміле, а збільшення числа непостійних місць у Раді є конечне: 1) задля запевнення ріжним краям представництва, яке їм справедливо належиться, 2) щоби вкінці ввести черговість при обсаді тих місць і 3) щоби передовсім порішити тяжку крізу, яка повстала в Лізі в місяці березні. Тому, що годі узглядняти домагання одної з держав Півд. Америки признання їй постійного місця в Раді, то тимбільше слід державам того континенту дати доказ готовости до уступок у відношенні до них. Комісія, розглядаючи справу реорганізації Ради, поручила признати тим державам три місця. У зворушливих словах Мотта звернувся до Ліґи Націй, щоби приняла представлені внесення, кермуючися духом примиримости, який уможливив здійснення мирного діла в Льокарно.

Після ради. Мотти промовляв м. и. голяндський делеґат. Він заявив, що ґоляндські делеґати готові в інтересі порозуміння приняти представлені мирові внесення, хоч піддержують рівночасно свої принціпіяльні сумніви. Делеґати Швеції та Норвеґії Нансен і Левґрен заявилися проти безцільности предложеного поступовання.

З черги приступлено до голосування. Справу процедури при виборі непостійних місць у Раді переказали правничій комісії. Збори рішили рівночасно ухвалити дальші внесення. Безпосередньо потім однодушно 48 голосами, принято Німеччину до Ліґи Націй. Предсідник Зборів Нінчіч подякував за вислід голосування заявляючи, що появи німецької делеґації в Женеві вижидають із радістю.

Опісля Збори голосують над другою точкою у справі постійного місця в Раді для Німеччини і збільшення числа непостійних місць з 6 на 9. Цю точку денного порядку приняли також однодушно 48 голосами при загальних оплесках. На цьому закінчилося історичне засідання Зборів Ліґи Націй, яке приняло Німеччину в члени Ліґи і признало Німеччині постійне місце в Раді та створило можливість признання иншим державам непостійних місць.

Штреземан прислав Лізі Націй телеграму з подякою за ухвалу Зборів. Німецькі делеґати приїздять до Женеви 9. вересня і візьмуть участь у засіданні в пятницю.

З польських справ.

Зміна військової прагматики. — Звільнення ґен. Мальчевського? — „Пшешколене" старостів. — Пілсудський на відпустці.

Варшава, 8. вересня 1926.

„Газ. Варш. Поранна" довідується, що в цих днях вийде декрет президента річипосполитої, який змінює службову прагматику для військових. А саме підпаде зміні постанова, що військових переноситься в стан спочинку по 35 роках служби, оскільки при тому перейшли вже преклюзійний вік, усталений для кожного військового ступеня. Тепер перенесення в стан спочинку буде можливе без огляду на вік. Кажуть, що першим, перенесеним на цій основі в стан спочинку, буде ґен. Мальчевський.

До „Варшавянки" подають з Вильна, що у звязку з побутом там марш. Пілсудського розійшлися поголоски, що в долі увязнених ґенералів на Антоколю зайдуть деякі зміни. Істнує мабуть намір умορення цілої справи і таким чином ґен. Мальчевський і тов. будуть звільнені з тюрми, яка, як запевняють, сильно підкопала їх здоровля.

Сьогоднішні газети повідомляють, що уряд рішив уладити в найближчім році спеціяльні курси для старостів. На тих курсах старости перейдуть адміністраційне „пшешколене".

„Пшеґльонд Вечорни" подає, що марш. Пілсудський, перевівши цілу низку особистих змін на вищих становищах у війську, розпочав відпустку. Його заступником в мін-ві військ. справ буде мабуть ґен. Конажевський. Дальших змін на становищах військової єрархії до часу повороту Пілсудського не передбачують.

Засідання сойму пересунене.

Варшава, 8. вересня 1926.

Соймова канцелярія оголошує, що маршалок сойму визначив пленарне засідання сойму на день 20. ц. м., на 4. год. попол. На денному порядку перше читання буджетової провізорії. Пересунення речинця засідання з 16. на 20. ц. м. зроблено мабуть наслідком нескінченої перебудови соймового будинку.

Револьта в Еспанії здавлена?

Париж, 8. вересня 1926.

„Лє Журналь" повідомляє з Мадриту, що там завішено в урядуванні 1.800 офіцерів артилєрії. Небавком має бути проголошена амнестія, але вона не буде торкатися провідників револьти. З комунікату президії ради міністрів виходило би, що до вчорашнього дня всі полки й військові відділи покорилися перед урядом. Воєнний стан має бути знесений в найкоротшому часі. До краю мають в найближчих днях стягнути 12-тисячну армію з Марока, яка в останніх подіях зберегла повну льояльність і відданість для уряду.

Димісія Красіна.

Варшава, 8. вересня 1926.

„Аг. Всх." повідомляє з Москви, що Красін подався до димісії наслідком акції, яку головно вів Менжинський.

Знов залізнича катастрофа.

Льондон, 8. вересня 1926.

З Ню Иорку прийшли телеграми про страшну залізничу катастрофу недалеко міста Соліда в Каліфорнії. Там ударив грім на великий бльок землі, який звалився на переїзджаючий поїзд підземної залізниці. Поїзд був переповнений пасажирами і в часі катастрофи був у глибині 3 стіп під землею. Наслідком тої катастрофи є 30 забитих, 50 тяжко ранених і 60 легко ранених.

Пять самовбивств одного дня!

Львів, 9. вересня 1926.

Подібної цифри самовбивств не виказувала вже давно хроніка міста Львова. А вчорашній день зазначився аж 5 самовбивчими замахами. Так відставлено вчора до шпиталю бляхарського помічника Володимира Савку, який уладив замах на свого майстра Заяця, а опісля кинувся з першого поверха на брук подвіря і небезпечно покалічився. Инакше рішилася покінчити з життям кравчиня Марія Мазар, зам. при вул. Кохановського. Вона випила більшу скількість есенції оцту. Її перевезено теж до шпиталю. На Губернаторських Валах зараз біля будинку воєвідства пробувала отруїтися йодиною Розалія Жовнір, зам. при вул. Жовківській ч. 75. І її відставлено до шпиталю. Крім того пробувала покінчити з собою служниця Вікторія Аляґерська з причини втрати служби. Вона кинулася під колеса трамваю в Ринку. Найтрагічніше представляється стан пятого з черги самовбивника вчорашнього дня, бувшого урядовця акц. сп. „Фанто" в Бориславі Якова Берґера, що мешкав постійно в Стрию. Він підрізав собі горло бритвою в почекальні І. кляси на головному двірці. В дуже грізному стані відставлено його до загального шпиталю. Причиною того самовбивства — втрата посади в згаданій фірмі.

Біржа.

Гроші.

Курс долара в готівці в приватних оборотах незмінений, 8·98.

Збіжа.

Застій в біржевих і позабіржевих оборотах. Спорадична трансакція в полевім горосі в рамцях нинішніх нотувань. Оферують провінціональну муку. Тенденція стабілізована. Полевий горох 43—45, пшениця нова двірська з нег. дост. 43·75, пшениця нова селянська з нег. дост. 39·75, жито нове з нег. дост. 28·25, овес новий з нег. доставою 23·50.

Що їм подобається...

Львів, 9. вересня 1926.

„Санаційний" премієр проф. Бартель все більше показує свої диктаторські роги. Перший раз показав він їх правиці підчас соймової дебати над повновластями для президента. Коли покорена правиця відмовлялася перепустити повновласти, він заповів їй витягнути з її поведінки таємні консеквенції. І це вповні вистарчало, щоби правиця вдруге скапітулювала, тим разом на парляментарній арені. Але коли та сама переляканa правиця виставила домагання стягнути з повновластей уповажнення в шкільній справі, щоби, Боже борони, „санаційний уряд" для людського ока не захотів привернути до життя кілька українських чи білоруських шкіл з двох тисяч зліквідованих Ст. Грабським, то „грізний" премієр з радої душі приніс цю „жертву" на жертвеннику вшехпольського екстермінаційного шовінізму. На увагу одного з українських послів, чому премієр, обстоюючи повновласти, не оборонював їх цілости, чому не протиставився вимогам правиці в шкільній ділянці, відповів він з резиґрацією: „A cóż ja m. zrobię?"

Скоро тільки „залізний" премієр зійшов на справи, що торкаються „нац. меншостей", то погнувся як лоза в руках правиці, стопився як віск під подихом реакції.

Анальоґічні зявища можна було бачити і в инших ділянках. Коли маскований диктатор Пілсудський, не оглядаючись на кулявий бюджет і не рахуючись з нечуваним податковим перетяженням населення, в короткій дорозі зажадав підвищення платень офіцерам і взагалі побільшення військового бюджету, то премієр і міністр скарбу не тільки не опонували, але без зайвих дебат погодилися з рішучою вимогою диктатора, збільшуючи бюджетні видатки на 20 (двацять) міліонів зол. Але коли перед кількома днями явилася у премієра з анальоґічним домаганням делеґація залізничників, то він збув її високопарною сентенцією: „Тільки дурень дає більше, як має!" Отже коли йде про підвищення платень армії уніформованих консументів, „zjadaczy chleba" — як казав Словацький — то тоді без слова протесту виконується ультимативне домагання одної людини, але коли з огляду на вічно зростаючу дорожнечу таку ж вимогу ставить армія продуктивних робітників, то її годується крилатою фразою.

В горячих травневих днях переливалися бурхливі слова на тему „моральної санації", селекції гнилого, анархічного, своєвільного бюрократичного апарату, але чим більша віддаль „санаторів" від травневих днів, тим більше канули у вічне забуття „санаційні" пориви. Мало того! Коли найгрізніший зі „санаторів" ґен. Млодзяновський видав розпорядок про управильнення справи горожанства на „кресах", найближчий йому, підручний референт довільно перемінив розпорядок міністра, зводячи його в нівець, і в такій формі вислав його воєводам. Так діється в самому кабінеті міністра, а щож діється на тих „диких полях", що називаються „кресами"?

Не диво, що всі санаційно-реформові заповіди стали вже тільки від-

Німецьку мову введено як обовязковий предмет навчання по всіх середніх школах історичної Чехії, Моравії і Шлеську. На Словаччині і Закарпатті німецька мова є дальше вільним предметом.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла“ сконфісковано три четвертих статті „Ce erum censeo“, в яких говорилося про потребу підготування українського народу до грядучих подій. Крім того сконфісковано закінчення новинки п. з. „Moie n-z nowanie, pani ka dan e !“ Це 83-тя чергова конфіската „Діла“ в цьому році.

— **Т-во Медична Громада“ у Львові** подає до відома інтересованим отсю оповістку Деканату Медичного Виділу львівського університету: „В справі вписів на перший рік медичних студій на Медичнім Виділі У. Яна Казимира у Львові Деканат Медичного Виділу взиває кандидатів, що внесли подання в справі приняття на перший рік студій, щоб явилися особисто в Деканаті в днях 11—13 ц. м., а саме в суботу дня 11 ц. м. в год. 8-ій рано від 1—50, в год. 9-ій від 51—100, в год. 10-ій від 100—150, в год. 11-ій від 151—200, в понеділок 13 ц. м. в год. 8-ій рано від 201—250, в год. 9-ій від 251—300, в год. 10-ій від 301—350, в год. 11-ій від 351 — дальше. Подані числа відносяться до чисел, котрі кандидати одержали при вношенні подань на контрамарках. Кандидати, що не являться особисто, не можуть рахувати на приняття на студії. Вислід полагодження подань буде поданий до відома дня 15. вересня ц. м. в спосіб, котрий буде оповіщений на таблиці оповісток Медичного Виділу“.

— **Катастрофа на залізничій стації у Самборі.** Дня 6. вересня в 5. год. пополудні мала місце залізнича катастрофа, що на щастя не спричинила жертв у людях. В тому часі на стації перехрещувться 4 потяги. Один з паротягів наслідком злого поставлення зворотниці наїхав на паротяг потягу, що стояв на лінії Самбір-Хирів і вискочив зі шин. Машиніст упав на землю і легко потовкся. Наслідком того здержано рух на лінії Самбір-Хирів на протязі кількох годин.

— **Програв справу.** Недавно на вічу робітників у Седльцах критикували роботу тамошньої електрівні, директором якої є львовянин К. Цепанський. Один з бесідників на імя Оскерка сказав про свого директора таке: „Мусить бути такий наслідок господарки в електровні, коли нею править „Кавьо зі Львова“, що має аж три жінки“. Директор запізвав Оскерку до суду. Одначе суд Оскерки не покарав, подавши в мотивах звільняючого присуду між иншим те, що „п. Цепанський має крім жінки ще дві близькі приятельки“. Директор віднісся до вишої інстанції, але й це не помогло, бо варшавський апеляційний суд затвердив увільняючий присуд.

— **Циганський похорон з орхестрою.** Львів пережив передвчера неабияку сензацію. Недавно дійшло за стрийською рогачкою до збройного конфлікту між двома бандами циганів. В боротьбі згинув ватажок одної банди. Цигани рішили справити йому величавий похорон. У тій цілі замовили в Б. Б. Альбертинів орхестру і священика. Похорон мав відбутися з Інституту судової медицини при Пекарській вулиці в 1. годині в полудне. Цигане спровадили прекрасну каравану з двома дорогими вінцями і ждали на прихід орхестри і священика. Біля них зібралося понад 2 тисячі цікавих. В останній хвилині заявив післанець ББ. Альбертинів, що орхестра не прийде, бо занята на Східних Торгах. Цигани почали просити представника, щоби конче спровадити орхестру, вставилася за ними і публика. Коли ж переговори затягалися довго, тоді священик заявив, що ждати не буде. Публика заняла грізну поставу до священика і заступника Братів Альбертинів. Тоді священик остався, а Бр. Альбертини прислали орхестру і похорони з помпою при кількатисячному здвизі народу відбулися в повному порядку.

— **Зміни в секретаріяті ВУЦВК-ту.** На засіданні президії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету під проводом Петровського, що відбулося дня 1. вересня в Харкові, рішено ввести посаду другого секретаря В. У. Ц. В. К-ту. Другим секретарем вибрано Власенка. Власенко займав до того часу становище заступника голови у Всеукраїнській Раді Народнього Господарства. Першим секретарем ВУЦВК-ту є, як відомо, Буценко.

— **Безробіття на Україні.** Народній Комісаріят Праці УСРР. комунікує, що число безробітних останніми часами на Україні не збільшується, але й не зменшується. Цифра 200 тисяч безробітних немовби устабілізувалася. На протязі трьох кварталів цього року видала держава на допомогу безробітним 1.102.000 карбованців. З тої суми Одеса дістала 218.539 карб., Київ — 161.363 карб., Харків — 133.635 карб., Дніпропетровськ — 93.077 карб.

— **Відзначення Балицького.** Народній комісар внутрішніх справ УСРР. і одночасно голова харківської філії московського ГПУ, (давної „Чеки“) Балицький дістав від президії ВУЦВК-ту ордер червоного прапору. З тим відзначенням звязані поважні побори з державних фондів.

— **Жидівські кольонії у Криму.** Перші жидівські кольонії у Криму з року 1923 займали з початку 15.000 десятин простору. Тепер є вже у Криму понад 40 жидівських кольоній, що займають 25.000 десятин простору. На найблизчі роки передбачено дальші місця для жидівської кольонізації у Криму.

— **Нова географія.** Місто Катеринослав називається тепер на честь голови Всеукраїнського Виконавчого Комітету Петровського Дніпропетровськ.

— **Відслонення памятника Люегера** відбудеться у Відні 19. ц. м. При тій нагоді буде перед памятником дефіляда ріжних ґруп і орґанізацій, а зокрема численних делеґацій з австрійської провінції в народних строях і старій історичній ноші. Це буде справжнє „свято народніх строїв“. Слід зазначити, що це вже другий з ряду памятник Люеґера у Відні.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

До українських ремісників!

У справі фахово-доповнюючої школи.

Від кількох уже літ українське громадянство бореться також за свої фахові ремісничі та промислові школи. Першим етапом таких шкіл є фахово-доповнюючі вечірні школи для ремісничої молоді, які для нас мають у деччім і більше значіння, як деякі фахові школи иншого типу. Бо ремісича молодь, що приходить із сіл до міста вчитися ремесла, не чує у варстаті, оскільки не піде до майстра-Українця, протягом цілих 3 чи 4 років науки українського слова, а також увечір навчають її в польській мові у фахово-доповнюючих публичних школах, в яких все спрямоване на те, щоби нашу молодь якнайскорше винародовити.

В багатьох випадках ця акція в напрямі винародовлення української молоді вдається. З року на рік збільшається число ремісників, у яких лише назвище вказує, що вони були колись Українцями. Українське громадянство по містах тратить таким чином чимраз більше одиниць зі свого ремісничого стану, який побіч українського купецтва і промислу становить підставу й опору українства по містах.

Щоб зарадити лихові, Українське Педагогічне Т-во (Рідна Школа) осгувало перед кількома роками вечірні фахово-доповнюючі курси. Курси ці, не зважаючи на перешкоди ріжних ворожих нам кругів, а передовсім самих майстрів-Поляків та ремісничих стоваришень-цехів, розвинулись у школу, що в минулому році виборола собі концесію компетентних державних шкільних властей.

Одначе хоч яка велика вага такої української фахово-доповнюючої школи, хоч які великі заходи й кошти пороблено в цій справі, наше ремісництво не піддержало як слід цеї школи. Як довідуємося, в цім шкільнім році на загально досить значне число хлопців-Українців, які є в терміні у Львові, не зголосилася до української доповнюючої школи навіть десята частина.

Тому кличемо, поки ще не запізно, до наших майстрів-ремісників: **Вписуйте своїх термінаторів лише до своєї школи!** Є це справа першорядної ваги не тільки українського ремісничого стану, але і для цілого українського громадянства, яке цею справою живо інтересується і **супроти некарних українських ремісників зуміє витягнути відповідні консеквенції.** Вороги не сплять, а на кожному кроці стараються цю школу знищити й ширенням фальшивих інформацій серед майстрів і учеників перетягають нашу ремісничу молодь до польських шкіл.

Зазначуємо й підчеркуємо, що українська фахово-доповнююча школа у Львові є концесіонована шкільною владою. Ученики, які у ній вчаться, є тим самим звільнені від ходження до публичних шкіл. Наука в цій українській школі відбувається цілком **безплатно**, подібно як в аналогічних державних польських школах.

В біжучім шкільнім році є такі кляси: **приготовляюча та перші** — для усіх фахів, **другі** — для слюсарів, столярів та шевців, **треті** — для слюсарів та столярів.

У міру того, як число учеників буде збільшатися, школа пошириться й на инші фахи.

Додаткові вписи відбуваються в льокалі школи при вул. Городецькій ч. 95 в днях: 9, 10 11, 13 та 14 вересня ц. р. від год. 5—7 попол., а 8 та 12 вересня ц. р. від 10—12 год. рано. Школа буде в найближчому часі перенесена до середмістя.

У Львові, дня 7. вересня 1926.

Народня Орґанізація Українців м. Львова.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Українська Господарська Академія в Ч. С. Р.

Українська Господарська Академія в Подєбрадах, єдина українська висока технічна школа, що складається з трьох факультетів: агрономічно лісового, інжинірного та економічно-кооперативного, з чотирьохрічним курсом навчання, відкрила прийом нових студентів на академічний рік 1926—1927. У проханні в справі прийому має бути зазначений факультет, на якому прохач хоче студіювати. До прохання належить додати документи оригінальні чи засвідчені копії про закінчення середньої освіти, а також власноручно писаний життєпис та підписку коритися правилам Академії.

Прохання в справі приняття належить подавати до 15. жовтня ц. р. на адресу: Чехословаччина, Подєбради, Українська Господарська Академія.

Навчання в Академії — безкоштовне. Прожиточний мінімум у Подєбрадах 500 чеських корон.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Єсєвського у складі 30 осіб виступає:
Пятниця 10.IX. Винники.
Субота 11.IX. Глиняни.
Неділя 12.IX. Глиняни.
Понеділок 13.IX. Перемишляни.
Вівторок 14.IX. Перемишляни.
Середа 15.IX. Поморяни.
Четвер 16.IX. Поморяни. 193 26—?

Муж. учит. семинарія У. П. Т. „Рідна Школа“ у Львові приймає дальші вписи щоденно перед полуднем при вул. Крупарській ч. 15. Вступні іспити 13. вересня о год. 8 рано. 458 2—2

Продаються популярні катехитичні Проповіди о. Шлізінського в перекладі о. д-ра Левицького по ціні 7·50 зол., порто 1 зол. Замовляти: Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 398 3—3

З приватної ґімназ і У. П. т. (Рідна Школа) в Дрогобичі. Додаткові вписи до всіх кляс кожного дня в Секретаріяті. Вступні іспити до кляс від I.—VII. дня 14. вересня. — Управа. 468 1—1

ОПОВІСТКИ.

ПРИЙМУ на мешкання (фортепян і німецька мова) вул. Садівницька 21 I. поверх двері 6. 463 1—1

БАБІЙ ОЛЕСЬ! Подай сейчас адресу для Кваса до адміністрації „Нового Часу“. 464 1—2

СТАНЦІЯ для двох, ліпше ситуованих учениць, дуже близько реальної ґімназії (вул. Мохнацького) і ґімназії Василіянок. Евентуальна поміч в науці. Зголошення до Адміністрації під Опіка. 299 1—1

РУТИНОВАНОГО конципієнта прийме сейчас адвокат д-р Черлюнчакевич в Скалаті. 466 1—1

ВДОВА по лікареви прийме заможнішої панни на мешкання здорове, сонячне, опіка, фортепян. Зголошення Адміністрація „Панська“. 460 2—3

80 СОТ. коштує одна ложечка до чаю — з хінського срібла у Мандля, Коперника 14 проти кіна Коперник.

1 ЗОЛ. 50 СОТ. коштує одна ложка, ніж або вилки з хінського срібла у Мандля Коперника 14. проти Кіна Коперник.

1 ЗОЛ. 70 СОТ. коштує один ніж з хінського срібла у Мандля Коперника 14 проти Кіна Коперник. 432 3—10

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

все і всюди поводилася з мовою неприродно, псувала її та засмічувала чужинним матеріялом, словом мовними варваризмами. Не те з теперішніми радянськими варстатами. Вони, на дум у автора, вибрали инший шлях. Не вводять у мову варваризмів і чужих слів (поминувши хіба дивоглядні більшовицькі скорочення), незрозумілих для населення, але збирають народні вислови, народню термінольогію і на основі зібраного матеріялу творять літературну і наукову мову.

Ми мусимо ствердити, що українські письменники і вчені поступали все так само при творенні літературної та наукової термінольогії. Вони збирали й публікували мовний матеріял і дуже багато праці вложили в його порядкування. Тому то й протиставлення якихсь двох мовних варстатів у нас цілком недоцільне, та нічим необгрунтоване. Одначе радянський публіцист з „Комуніста" все це поминає і підходячи до такої важної та незвичайно тонкої наукової проблєми зі становища публіцистики, намагається робити й на тому полі рекляму для радянських відносин і комуністичну пропаганду, та понизити в очах нас вартість дотеперішньої праці кількох українських поколінь над всестороннім виробленням української мови. При тому забуває, що якби не було величезної праці над мовою кількох поколінь українських, як він каже, буржуазних письменників і вчених, то й він не писав би нині українською мовою та ще й про „язикотворчество". Та даймо слово самому М. Яворському.

„Проблєма—пише він—так званої „мовної" культури на Україні, являючись одною з проблєм соціялістичного будівництва, радикально одрізняється зараз самою своєю постановкою од постановки цієї проблєми буржуазними й дрібно-буржуазними „ідеологами нації". У них бо ця проблєма зводить в одну систему всі засоби мовних взаємин з метою відокремлення одної нації од усіх инших. Бо за буржуазного, капіталістичного ладу, разом із складанням тієї чи иншої нації, що намагається відокремитись в самоцільну державу, в окрему територію, з окремим господарством йде й намагання сепарувати себе із власною культурою, зокрема з власною мовою. Тут питання мовної культури виразно стає на шлях сепаратизму, на шлях самостійництва, на шлях шовінізму й націоналізму. Такі явища ми бачили у всіх націй на протязі XIX. століття, головним чином, в першій половині, їх бачили ми і в Росії того часу, коли то так гарячково намагалися Росіяне створити свою мовну культуру, що напосліх привласнювали готові, навіть окремі слова з чужих мов, що їх нині ще так багато в російській мові. Такі явища ми бачили й на Україні. Куліш з половини XIX. століття на Україні — найвидатніший пропагандист в складанні мовного засобу й правопису для молодої української нації, що від початку XIX. століття, з одного боку, намагалася одмежувати себе від російської, з другого-ж—від польської культури.

Доба Центральної Ради, що прямувала шляхами „відродження нації", цеб-то шляхом суто-буржуазної революції та часи гетьманщини з 1918 р., що й собі „відроджувала націю", але на пруський лад, та ще й за допомогою пруських багнетів і московських чорносотенців, дали нам також зразки й спроби цього складання мовного засобу для окремої української культури. Хто не памятає цього гарячкового з похапцем впроваджування в школах та установах української назви вирабів замісць російських? Не випадково-ж тупоголовий міщанин, що жив давнім українофобством, використав це штучне вироблювання мови для своїх зідливих насмішок, не випадково ще й тепер, пригадуючи собі ті часи, той самий тупоголовий іронізує з української мови, мовляв, він „за мову Шевченка", а не за „галицийське наречие"...

Як би не посміхався оцей міщанин, але питання систематизування мовних засобів по шляху української культури йде й зараз, в добу соціялістичного будівництва. Питання цього систематизування, як сказано, набирає превеликої ваги й для нас, що беремо участь в цьому будівництві. Але воно для нас не те, що ним було воно і в Куліша, і часів Центральної Ради. Для нас воно ставиться не з метою шовіністичного відокремлення себе від инших націй не з метою прикривання самостійницьких гасел економічних і політичних, не з метою шовінізму й націоналізму. Для нас це засіб удосконалення виробничих взаємин шляхом поширення мовних знаків основної маси виробників на всіх, хто бере участь у тих взаєминах на нашій виробничій території. Для нас це засіб одночасної участи всієї маси наших виробників у досягненнях науки й культури, засіб зміцнення спілки робітників і селян України, а через це — і зміцнення звязків поміж працюючими масами України і працюючими масами других країн, в першу чергу радянських. Таким шляхом створюється не шовіністичне відокремлення. Таким шляхом підсилюється справа соціялістичного будівництва і міжнародньої єдности трудящих мас проти буржуазії, проти капіталу.

Далі пише Яворський про те, як то иншій меті підпорядковується і инший процес творення мови. При тому теж забуває, що перші робітники на полі вироблювання української літературної і наукової мови цілком не кермувалися націоналізмом ні національним шовінізмом, але працювали виключно для української культури, абстрагуючи від того, що рівнорядно з її ростом піде також зріст українського політичного націоналізму. Перші творці української літературної і наукової мови були культурниками.

Та вони несвідомо й мимовільно підготовляли грунт для українського націоналізму. А й тепер слід ствердити, що якої мети не малиб і якої не вмовлялиб комуністи в українські маси, то зі зростом української культури піде неподільно зріст не тільки національної свідомости, але й почуття національно-культурної окремішности, суперечности національних українських інтересів з російськими чи иншими, словом зріст українського сепаратизму і націоналізму. Це явище зовсім природне, бо національні рухи ще не пережилися.

Так, мета — пише він далі — в нас инша в питанні цього, як дехто ще й нині, плутаючи повторює, — „языкотворчества". Очевидно, й сам процес його різниться від буржуазних заходів утворення української термінології. Треба-ж було похапцем складати систему мовних засобів. Наївна людина або впертий міщанин, однак, це „языкотворчество, вперто вбачає і в наших спробах вироблювання термінології. Але-ж воно цілком не так.

Хто цікавиться цим питанням, хай погляне в лабораторію цеї термінології на Україні, хоч-би в український інститут наукової мови в Києві. Там не „творять" з голови власної мовних засобів, що їх випускається згодом в академічних словниках, в термінологічних словниках, в підручних словничках. Там йде ступневе збирання мовних знаків, що вже існують серед трудящих мас, та складання їх в одну систему для вжитку тих, що для них ці знаки чужі. Там не придумують висловів, як в нас в 1917 г., або за часів Куліша, або хочби в Росії в кінці XVIII. і на початку XIX. ст., а вибирають щонайкращі із вже готових, розкиданих серед маси виробників в їх щоденному вжиткові. В нас бо не кує термінологію буржуазна інтелігенція незалежно від інтересів працівників, в нас навпаки тягнуть за чуба і тупоголового міщанина, і цього інтелігента, що вважав себе за вищу породу, щоб один і другий засвоював собі лексикон трудящих мас.

Але, скаже дехто, чи справді ці трудящі українські маси мають свою термінольогію, щоб йти таким шляхом. Чиж вони, скаже дехто із зідливих опонентів, оці маси і самі не завжди бажають цього „язикотворчества", що зараз йде під гаслом українізації. Лябораторії інституту наукової мови найкраще заспокоюють цікавість таких запитувачів. Ось малесенька частина праці тієї лябораторії — словниковий матеріял, зібраний на картках в ріжних кінцях України. Просто вірити не хочеться, щоб серед українського населення були повнотою всі виробничі знаки мові і то навіть не в одному чи двох зразках, а бувають й сотнями, зібраними в ріжних районах України. А яка велика сила їх, ще невикористаних, не зібраних — це навіть важко собі уявити. І все це витвір, все це продукт одних виробників. Найскладніші частини машин находять там своє готове означення в цій „мужицькій" мові буденній, в цій мові, що росла з працею українського виробника. І з оцих-то досі невикористаних, світом забутих скарбів виробничого лексикону й формують тепер в інституті наукової мови мовний засіб для співробітництва нашої інтелігенції з трудящими масами у великому ділі будування соціялізму.

Ось яким шляхом іде зараз у нас оце славетне „язикотворчество". Іде воно не кабінетним вигадуванням слів, а скваплиним збиранням готового матеріялу з „низів" для яких це „язикотворчество" має принести світо-знання й культури, а не вчинити їх робочою силою в чужих інтересах хочби доморослого класу капіталістів. Але йде воно систематично, не похапцем, — через рік ми матимемо вже готові словники для всіх спеціяльностей і для щоденного вжитку. Частина їх вже появилася у світ, частина друкується, частину ще в цьому році буде передано до друкарні, згідно з пляном, що його затвердив Раднарком.

Так йде вперед у нас організація нової культури, так формуються засоби її розвитку.

Як бачимо, то все воно і гарно написане і розумно, як би не те нефортунне протиставлення двох типів „язикотворчества" на Україні, типів, які ніколи не істнували і не істнують. Бо й в українському інституті наукової мови працюють переважно ті, що працювали над українською мовою ще перед війною або їх найкращі ученики.

Відгуки дня.

Іменники між собою.

Невислідимі є суди божі. Ніхто не знає, що його завтра стріне, що його чекає. А вже польський Українець, то таки зовсім сліпий щодо найближчої будучини. Лягаючи спати, ніколи не є певний, чи не збудить його хто поночі, не перетрясе хати, не запропонує зміни мешкання... Встаючи рано, не присягне, чи не прийдеться йому лягати вечером у примусовім готелі, що правда безплатнім і добре стереженім.

Так і я не мав поняття, що саме стріне мене, коли виходив учора на місто.

А мав я полагодити одну симпатичну орудку: оглянути виставлену на продаж стрільбу для свого приятеля, поклонника Німрода, Діяни, св. Губерта і св. Евстахія — себто мисливого.

Стрільба була в крамниці Едварда Купчинського і мені приємно було, що стрінуся зі своїм іменником, досі незнайомим.

Заходжу з одним старшим добродієм у крамницю і допитуюсь за принципалом. Очевидно, говорю по польськи, бо справа йде про рушницю, а то в руках Українця — річ непевна. Підходить до нас елегантний пан і представляється як шеф фірми.

— Kupczyński!

— Kupczyński!...

— Ах! дивується шеф. Ви пане з яких Купчинських?

— З бучацьких! — відповідаю, хоч це не таке знов певне, бо мій батько був у Брідщині.

— А так! Бо я з самбірських.

Здається инша галузь... роблю припущення. Найскорше дійшов би по гербі.

Мій іменник звертає розмову загалом на Купчинських.

— Тут у Львові є кілька того самого назвища. Є один адвокат, один урядник і знаєте — є один літерат.

Я не такий зарозумілий, щоби це брати до себе, тому й кажу.

— Знаю, знаю... зі „Слова Польського"!...

— Ах правда є й зі „Слова", але подумайте є ще один і то Українець...

— Цікаво!

— Так, Українець! — стверджує шеф цю просто неймовірну річ. — Літерат і поет (навіть!), працює, здається, в „Ділі". Подумайте колись то здибає мене один комісар поліції і каже: „Ладного маєте іменника пане Купчинський!" — Що такого? питаю. Якого іменника?! А він каже. „Є тут у Львові: літерат, поет і політичний український діяч! Маю його тут записаного під „p. p." (politycznie podejrzany)... Сміявся, прошу панів, що то певно мій крівняк, але то тільки жарт, бо я такого не маю і навіть його на очі не бачив...

Весь час опису того українського Купчинського, я стояв ніби то байдуже мені, а мій товариш вдавав, що оглядає якусь річ.

— А хотілиб, Ви пане, побачити того Українця? питаю шефа.

— Чому би ні, owszem.

— То прошу подивитися на мене, бо то я є власне той небезпечний зразок.

Мого співбесідника вдарило це як обухом. Він хвилю недовірливо глядів на мене і не міг до слова прийти.

— Якжеж так... Я був би ніколи не сказав...

— Не дивниця, пане, як польський шляхтич, а зрештою ні разу не піднося угору голови, щоб було видно моє піднебіння.

— Але що ви, пане! — боронився симпатичний мій іменник.

— Нічого, пане, я дуже вдячний, що ви мені це сказали. Знаю тепер автентичну думку поліції про мене.

— Ох! Це ще не все, не все... говорив мій іменник. Комісар казав, що той Купчинський незвичайно талановитий та інтелігентний!!

Хоч як це було мені приємно почути я не міг не запримітити, що це було сказане вже після мойого здемаскування...

Галактіон Чіпка.

Арештування в Тернопільщині.

В неділю 29. серпня ц. р. арештовано в Острові пов. Тернопіль 38-літнього господаря Михайла Антонова і 21-літнього парубка Омеляна Ячмінського та 31-літнього робітника Н. Бутинського під замітом злочину державної зради з § 58 к. з. (комуністична агітація). Під тим самим замітом арештовано тогож дня в сусідній Березовиці Великій селянина Михайла Білого, котрий вже кілька разів сидів у слідчій вязниці під замітом комунізму. Всіх чотирьох відставлено до поліційних арештів у Тернополі, звідки Н. Бутинського другого дня випущено на волю, а трьох инших по двох днях відставлено до слідчої вязниці тернопільського окружного суду, де проти них веде слідство судця Тертіль. Арештування перевели три поліційні агенти слідчої поліції з Тернополя і вони переводили трус, при якому знайдено в арештованого Михайла Антонова завязаний пакет з комуністичними брошурками. Пакет цей одержав перед живами ц. р. на радикальному вічу в Тернополі арештований Омелян Ячмінський від якогось Жида з перевязаним оком і сам тільки трошки грамотний передав цей пакет арештованому Михайлові Антову, інтелігентному й заможному селянинові, в котрого руках є культурний провід у громаді. Антків не оглядаючи цього пакету, положив його на шафу, де він припав порохом.

В селі говорять, що арештування Антова й остаючого під його впливом Ячмінського слідувало на основі таємного доносу до поліції з кругів тих місцевих людей, котрих руїнницьку роботу Михайло Антків на кождому кроці поборював, не допускаючи до злочинної кирині в селі. Сам він був діяльним членом УНДО. І брав участь в нашому громадському житті не тільки в селі, але і в повіті і як чотирнацятиморговий господар і свідомий націоналіст не належав і не міг належати до комуністичної партії або поширювати її ідеї, в чому його тепер обвинувачують. Омелян Ячмінський, цього року асентерований до війська — це цікавий молодий хлопець, ледви трошки грамотний, — сам тепер вчиться грамоти, — що заходив часто до Антова, о котрого сестру старається. Очевидно, не було ніякої підстави до арештування Антова і Ячмінського. Бутинський знова — це тип налогового сільського злодія, що досі вже чотири рази був судово караний за крадіж; він з ніякою політикою не має нічого спільного, з поліцією є за панібрат і можливо, що він також мачав пальці в арештуванні Антова і Ячмінського. Арештованого Михайла Білого мають відставити — а може вже й відставили — до слідчої тюрми у Львові, де він раз у слідстві сидів уже під замітом комунізму около вісім місяців.

Оборону арештованих Антова і Ячмінського обняв адв. д-р Степан Баран і він вніс на переслухання ряду свідків для виказання безпідставности доносу. Треба думати, що слідство буде припинене й оба арештовані Антків і Ячмінський небавом опиняться на волі.

По широкому світі.

Румунсько-польська військова конвенц'я. Поважні пресові органи повідомляють з Женеви, що Румунія і Польща заключили нову військову конвенцію, яку піддержує Франція. В конвенції означено докладно, яку взаїмну допомогу має подавати одна сторона другій з окрема на випадок німецького або большевицького нападу на Польщу і болгарського або мадярського нападу на Румунію.

До чесько-німецьких взаємин. Президент Масарик заявив кореспондентові „Прагер Тагебляту", що чеські Німці мають не тільки право, але й обовязок вступити до уряду і брати в його працях діяльну участь. Це вплине тільки корисно на їх положення в державі.

гуком далеких настроїв, бабиним літом, що є тільки проминаючою згадкою горячих днів. Навіть більше! Ми бачимо, як „санаційний“ премієр, який заклинався, що постарається щонайменше про введення в життя постанов паперової конституції, тепер боронить тієї анархічної бюрократії, що насміхається з конституції. На днях відвідала премієра делєгація Білорусинів, Литовців і Жидів, вказуючи на поведінку шкільних органів з „меншостевим“ шкільництвом і то шкільництвом приватним, удержуваним власними засобами. Делєгація ствердила, що скоро з міністерства появиться обіжник, який — переведений в життя — міг би принести полекшу „меншостевому“ шкільництву, то урядовці з розмислом не сповняють наказів обіжника і все остає по старому.

Здавалось би, що премієр на таке твердження, зажадає ближчих даних, щоби покарати анархічних урядовців, які компромітують центральну владу і то владу проф. Бартеля. Здавалось би, що премієр виступить в обороні міністерства освіти, в обороні свого міністерського товариша проти провінціяльних кациків. Здавалось би, що премієр буде всіми силами змагати не лише до збереження, але й піддержання тієї влади, яку репрезентує. Тимчасом проф. Бартель у відповідь на твердження делєгації, махнув хвостом, ставляючи жидівським способом незвичайно цікаве питання: „Чи Вам будуть подобатися лише такі урядовці, які будуть сповнювати всі Ваші з а б а г а н к и ?“ — „Бажаємо, щоби урядовці не робили того, що їм подобається, ані того, що нам подобається, а тільки те, що в і д п о в і д а є п р а в у і к о н с т и т у ц і ї !“ — відповів один з делєгатів.

Правда, проф. Бартель є тільки половинчастим конституційним міністром; правда, він є тільки „леґалізованим“ представником тієї виконавчої влади, що вийшла з крівавого перевороту, — одначе фактом є, що вкінці він підчинився конституції і обіцяв її виконувати. Аж тут раптом стрічаємо такий дивогляд, що парій, один з тих, яких всесильна воля антанти і меч ген. Желіговського „приєднав“ до республиканськo - конституційної Польщі, мусить нагадувати республиканськo - конституційному, радикально-демократичному премієрові про такі основні, аксіомні ідіоми, як право і конституція.

Якимиж є ті вередливі „забаганки“, що їх не хочугь сповнювати урядовці на приказ міністерства освіти? Чи може вони виходять аж на четвертий поверх, як висловлювався колишній віцепремієр Тугут, якого вихованок держить тепер владу у своїх руках? Ні, домагання виленської делєгації переходить межі скромности. Вона домагалася тільки права прилюдности для двох-трьох середніх шкіл, яким того права відмовлено тільки тому, що ті школи не піддалися безправному обіжникові бувшого міністра Стан. Грабського про примусові виклади в „меншостевих“ школах історії й географії в польській мові. Це був репресійний засіб. Не хочете сповнити моєї шовіністичної забаганки, не хочете своєї школи, удержуваної своїми власними засобами, зробити по духові і в значній мірі по мові польською школою, то не одержите права прилюдности, ваша школа, навіть найкраще поставлена, буде без прав і без публичного значіння. Тепер безправний розпорядок Ст. Грабського вже усунено. Правда, дуже нерішучо, навіть двозначно, кажучи, що загальна історія і географія може бути викладана в рідній мові, але шкільна бюрократія, ігноруючи нерішучий розпорядок мін. Суйковського, далі тримається лінії Грабського і далі приноровлює репресійні засоби у відношенні до „меншостевих“ шкіл.

Крім того делєгація домагалася державної допомоги для білоруських, литовських і жидівських приватних шкіл — згідно з постановами конституції і трактатом про охорону нац. меншостей, принятим Польщею. Домагалася тієї допомоги — не як ласки, але як частинного звороту податкових тягарів.

І на всі ті домагання, а головно на увагу про самоволю рознузданої бюрократії, іронічна відповідь у формі запиту про „забаганки“. „Санаційний“ премієр ясно і недвозначно утотожнив себе з тими урядовцями, які роблять тільки те, що їм подобається. Тепер, думаємо, всі миляні баньки, які добувалися з уст „санаторів“, розвіялися в зустрічі з дійсністю... Проф. Бартель відкрив шолом, іззa якого виглянуло викривлене обличча з'їдливого сатира й ироніста. Деж таки така нахабність, такі вередливі забаганки, така непоміркованість? Пора зрозуміти, що право і конституція — це одно, а те, що їм подобається — друге. І те друге є основне.

Ф. Ф.

Сумерк диктатора.

Перед уступленням Прімо де Рівери.

З Еспанії прийшли вістки про те, що з приводу бунту частини армії і фльоти, як також невдоволення населення, диктатор Прімо де Рівера подав на руки короля свою димісію. Як розвинуться дальше події в Еспанії, не знати, всеж таки з останніх вісток виходить недвозначно, що авторитет Прімо де Рівери щонайменше поважно захитаний, коли не зломаний зовсім.

Диктатор Прімо де Рівера, колись губернер Барсельони, головного осередку еспанських синдикатів, здобув собі необмежену владу в Еспанії перед трьома роками. Він виступив енергічно проти корупції і партійної гризні, проти неодвічальної демагогії провідників і лінивства безчисленних урядовців і це рішило про його перемогу. Три роки був він при владі побіч короля, а радше і над ним. Його програма, що мала безперечно деяку популярність, звучала так: Геть з авантурою в Мароку, геть з корупцією в урядах, геть з демагогією в політиці!

Чомуж так скоро зблідла його звізда? Чому невдоволені з нього широкі круги населення, а передовсім військо? Адже він закінчив при помочі Франції війну в Мароку, і то зовсім щасливо. Він старався знищити корупцію через розвязання автономних установ, він завів ощадности в урядах і строгу контролю. Навіть найбільші вороги признають Прімо де Рівері, що він завів порядки в Еспанії і що він має свої заслуги.

На Прімо де Рівері пімстилося передовсім те, що він не вмів зібрати біля себе армії, з якої він сам вийшов і на голосі якої спочивала ціла система його правління. Далеко було йому до Муссолінія, який мав за собою не тільки правильну армію, але й сотворив для себе свою власну ґвардію, яка на кожний заклик стояла до його розпорядимости. А дальше не мав Прімо де Рівера ніяких успіхів у закордонній політиці. Особливож останні події в Лізі Націй, а зокрема відкинена всіми державами справи Танжеру, що її Еспанія висувала, були тяжким ударом для політики Прімо де Рівери.

Можна держатися при владі без парляменту і без народнього представництва, як це найкраще видно на прикладі Італії Муссолінія, але до того треба мати і таку сильну руку, як Муссоліні, і правити краєю так, щоб це правління приносило державі й народові як найбільше реальних користей. Прімо де Рівера не видержує порівняння з італійським диктатором — не диво, що він стоїть перед упадком, що основа його панування, армія, є проти нього.

З тих суперечних вісток, які приходять з Еспанії, не можна мати ясного образу положення тієї країни. Можливо, що Прімо де Рівера вдержиться ще навіть якийсь час при владі. Але раз підірваний авторитет не дасться так скоро направити і Прімо де Рівера мабуть уже небавком піде слідами Пангальоса.

Земельна політика.

Відбудова довготермінових кредитів для рільництва.

Міністерство рільних реформ почало останніми часами працю над відновленням у Польщі довготермінового кредиту для рільників. Кредитів буде уділяти державний „Банк Рольни“ в 8-відсоткових заставних листах на польські золоті в золоті.

В звязку з тим пороблено вже деякі цілком реальні заходи. Дня 3. вересня відбув міністр рільних реформ д-р Станевич конференцію з головою Банку Польського в справі льокування заставних листів Рільного Банку в Польському Банку. Голова того банку Карпінський заявив, що причиниться до закупна більшої кількости тих заставних листів, а також до їх льомбардування з Польському Банкові. Більшу кількість тих листів має закупити також Почтова Каса Ощадности і Польська Дирекція Взаїмних Обезпечень.

Міністр рільних реформ д-р Станевич, будучи недавно у Львові на відкритті Східного Ярмарку, виголосив у львівському Окружному Земському Уряді довшу промову, в якій обговорив широко справу відбудови довготермінового кредиту. З неї довідуємося, що в звязку з новою акцією Рільного Банку наступила навіть зміна у складі Надзірної Ради того банку. На чолі Надз. Ради став тепер професор Франц Буяк, відомий автор „Галіції“.

„Видав я — казав міністр — приписи дотично уділювання довготермінових позичок у заставних листах на інвестиції, а також на сплату родині спадкових приділів. Кредити будуть давати також для сконвертування важких короткотермінових рільничих зобовязань, щоправда на разі в невеликих розмірах. Крім того оголосив я приписи щодо уділювання переходових парцеляційних кредитів, що влекшить у великій мірі парцеляцію землі незаможним і відчуваючим великий земельний голод шарам сільського населення“.

Намічені кредити для рільництва досить важкі та дорогі. В цій справі міністр висловив такий погляд: „В нинішних умовинах і цей кредит є добродійством, бо ті, що його одержують, мають рекомпензату в тому, що набувають землю розмірно дешево. Бо можу покликатися на авторитет проф. Кемерера, який недавно заявив мені, що на протязі двох найближчих літ у Польщі підскочать ціни на все, отже і на землю, бо тепер вони за низькі. При тій нагоді додам, що політика в тому напрямі повинна змірити до побільшення доходу з землі, отже і до скапіталізування її вартости, якою є прибуткова вартість, а не, як дотепер, до постійного обнижування ціни на землю разом з постійним занедбуванням її доходности. Доходність і поплатність землі повинна стати головним наказом господарської політики у відношенні до рільництва. В будуччині при такому високому опроцентуванні та абсолютній певности, курс заставних листів буде високий і кредит тим самим подешевіє“.

Так представляє собі справу відбудови довготермінових кредитів для рільників теперішний міністр рільних реформ. Він вже й почав реалізувати те, про що говорив. Нові кредити мають на увазі також приспішення реалізації рільної реформи. Самозрозуміло, що з парцеляційного кредиту будуть користати в першій мірі дідичі і нові кольоністи, а не матимуть з нього користи наші селяне. Одначе цьому не можна приглядатися зі заложеними руками, а слід добиватися кредитів і для наших рільників і для незаможних, малоі безземельних шарів нашого селянства, що має найбільше право до призначеної під парцеляцію великої власности. Тут мають поле до зорганізованої праці для забезпечення і здобуття кредиту нашим господарям і безземельним селянам перш за все наші господарські установи.

Під румунським ярмом.

Заборона ввозу української заграничної літератури.

„Боротьба“, орган буковинської української соц.-демократичної партії з 22. серпня ц. р. пише: „Державний секретар внутрішніх справ Бускан видав на днях розпорядок, що забороняє всякий ввіз українських книжок, музичних нот, образів, взагалі всякого друкованого українського слова до Румунії. Цей розпорядок є новим етапом у нечуваній і дикій нагінці, яку провадить румунське правительство вже вісім літ, щоби знищити всяке українське життя в Буковині. Це переслідування є гірше, ніж всяка імперіялістична війна, бо вона є свідомим мученням і тортурами українського народу в Буковині, котрому відібрано тепер всяку можливість оборони. Румунське правительство поставило український нарід у Буковині поза законом. Та український нарід вже переживав подібні етапи у своїй історії. В 1876 р. видано в Росії указ про заборону всього українського, а вшехполяки при піддержці Габсбургів готовили також „проєкт на знищеня Русі“ та не стало ні Романових, ні Габсбургів. Це, що переносить український нарід у Румунії, тепер є ще страшніше, як ці укази, але український робітник і селянин перенесуть і цю дику сваволю своїх ворогів і хай це затямлять румунські бояри“.

Економічний занепад Буковини.

31. серпня ц. р. відбулося в Чернівцях піврічне засідання буковинської Торговельної Камери, на яке явився також державний секретар фінансів Манойлеску. Між иншими бесідниками сказав радник Камери Бяновічі (Румун по національности), що злука Буковини з Румунією принесла національне визволення для Румунів, але за те повний економічний упадок. Коли Буковина перед війною щорічно підіймалась економічно, то тепер кожний день приносить чим раз то більший економічний упадок. Букарешт не показує найменшого зрозуміння для буковинських справ, що найліпше видно зі слідуючого: з 15 міліярдів леїв, які дав румунський державний банк у кредит усім провінціям, Буковина дістала всего 15 міліонів леїв, значить одну тисячну частину. За те доходи, які має Румунія з Буковини, становлять 15 проц. державного бюджету, значить мало не шесту частину. Бесідник підносить, що вже найвища пора, щоби Букарешт пішов на стрічу буковинському населенню.

Боярська кольонія.

Вивиск робітників у цукроварнях північної Буковини дійшов за два роки до нечуваних розмірів. Заробітна плата виносить для підлітків 3—5 л. за годину, старші заробляють найбільше 15 леїв на годину. 8-годинний роб. день ніде в Румунії не істнує, хоч вона також підписала Вашингтонську конвенцію. Працюють 12 год. обовязково. В суботу і неділю працюють повних 18 годин, бо зміна починається в суботу в 6-ій год. вечером і тріває до 12-ої год. в полудне в неділю, а слідуюча зміна до 6-ої год. в понеділок рано. Після 18 год. праці вертають робітники в дооколичні села, витрачаючи на дорогу по 2—3 години. Директор фабрик Поппе завів мілітарний режім у фабриках. Надзорцями є виключно бувші австрійські підофіцери. Карається за все. Хто спізниться на 5 мінут, того віддаляється на цілий день з роботи. Після закону можна накладати кари не більші, як південний заробіток, та директор Поппе стягає і чотироденний заробіток як кару і проганяє з роботи. Організація навіть професіональна є заборонена. Робітничий інспекторат протягом 3 років не заглядав на фабрики.

З радянської преси.

„Язикотворчество“ на Україні.

Харківський „Комуніст“ з 25 серпня ц. р. приніс статтю М. Яворського п. н. „До проблеми „язикотворчества“ на Україні“. Стаття розглядає актуальну тепер на Україні справу творення літературної та наукової мови чи радше її усталювання. Радянський публіцист і тут протиставить „пролєтарську“ майстерню такої творчости майстерні „буржуазній“. Він того погляду, що буржуазна майстерня